

Cezary Wojciech Popko

Jankowice, pow. Chrzanów

Informator Archeologiczny : badania 8, 85-86

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

grobie. Formy najczęściej baniaste z cylindryczną szyjką, brzusec schropowany w dolnej części lub cały gładzony. Dwie popielnice z największego, sześciopopielnicowego grobu pochodzą prawdopodobnie z późniejszego óchówku. Świadczy o tym również poziom dna grobu oraz zgniecenie niżej stojącej popielnicy z plastycznym wyobrażeniem twarzy. Zniszczona popielnica posiadała w lewym uchu kolczyk brązowy, składający się z kółek i płytki. Resztki kolczyka znaleziono również w grobie z czterema popielnicami. Nienaruszony grób posiadał komorę w kształcie zamkniętej skrzyni, zbudowanej z dużych płyt czerwonego, łupanego piaskowca. Wewnątrz skrzyni, zasypane piaskiem, stały dwie popielnice twarzowe barwy brunatnej, przykryte zdobionymi, wpuszczonymi do wewnątrz pokrywami. Na szyjach popielnic, rytymi liniami wyobrażono schematycznie twarz ludzką.

Zaobserwowano, że wszystkie odkryte popielnice twarzowe posiadały z reguły twarz zwróconą na zachód.

Chronologia cmentarzyska: wczesna epoka żelaza, okres Hallstatt D.

Badania będą kontynuowane.

IZDEBNO, pow. Żnin
Stanowisko 1

patrz
średniowiecze

JANKOWICE, pow. Chrzanów

Muzeum w Chrzanowie

Badania prowadził mgr Cezary Wojciech Popko. Finansował WKZ w Krakowie. Piąty sezon badań. Cmentarzysko kultury łużyckiej z okresu halsztackiego C.

W ciągu 5 sezonów wykopaliskowych przekopano łącznie 1256,5 m² powierzchni cmentarzyska, odkryto 64 groby oraz skarb ozdób ołowianych. Cmentarzysko założone było na skraju terasy Wisły, powyżej terenu zalewowego. Przypuszcza się, że pierwotnie mieściło około 100 pochówków skupionych na terenie ok. 20 arów. Część obiektu, zawierająca ok. 1/3 ilości grobów, została zniszczona podczas poszukiwań amatorskich prowadzonych w II połowie XIX wieku i w latach 1915-1916.

W Jankowicach stwierdzono mieszany obrządek pogrzebowy, przy czym pochówki szkieletowe stanowiły grupę najliczniejszą. Pochówki ciałopalne wystąpiły w 25 grobach jamowych i 3 popielnicowych. Pochówki zróżnicowane typologicznie występowały obok siebie nie tworząc oddzielnych skupisk.

Okolo 60 % grobów posiadało bruki kamienne, zbudowane z płaskich głazów wapiennych ułożonych najczęściej luźno i chaotycznie. W kilku przy-

padkach stwierdzono bruki zwarte, prostokątne i wielowarstwowe. W skład wyposażenia grobów wchodził z reguły zestaw naczyń: garnek, misa, czerpak uzupełniany niekiedy czarką lub plackiem /talerzem/. Funkcję popielnic spełniały duże baniaste wazy z cylindryczną szyją oraz rzadko spotykanej wielkości misa profilowana. Równie rzadkim znaleziskiem jest pokrywa z uchwytem cylindrycznym, forma dotychczas nieznaną w czystych zespołach grupy górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej.

Ceramika jankowicka nie wykazuje bogactwa form, również jej ornamentyka jest mało zróżnicowana. Inwentarz metalowy grobów obejmował wyłącznie ozdoby wykonane z brązu, żelaza i ołowiu. Najliczniejszą grupę ozdób stanowiły kółka i skręty brązowe pełniące funkcję zawieszek skroniowych, mniej licznie wystąpiły szpitle z główkami zwiniętymi w uszko. Znalaziono również pojedyncze egzemplarze bransolet i naszyjników oraz paciorki i wisiorki.

Interesujące, ze względu na rzadkość występowania, są przedmioty ołowiane znalezione w jednym z grobów szkieletowych oraz wchodzące w skład skarbu odkrytego poza granicą występowania pochówków. Spośród 26 znalezionych przedmiotów ołowianych najliczniejsze w Jankowicach są paciorki wykonane z prostokątnej blaszki ozdobionej poprzecznymi żłobkami i zwiniętej w rurkę /19 sztuk/. Podobne ozdoby ołowiane znane są z pobliskiego cmentarzyska w Kwaczale-Łozku. Poza paciorkami znaleziono 5 kółek-zawieszek, wisiorek binoklowaty i wisiorek trójkątny z uszkiem. Ze względu na ilość ozdób jak i ich zróżnicowanie typologiczne, odkrycie w Jankowicach zaliczyć należy do najbogatszych znalezisk przedmiotów ołowianych kultury łużyckiej w Polsce.

Na podstawie charakteru obrządku pogrzebowego oraz cech inwentarza grobowego i licznych analogicznych zwłaszcza z terenu Górnego Śląska określono chronologię cmentarzyska na okres halsztacki C. Brak w materiale form typowych dla młodszego okresu halsztackiego, jak również dominacja grobów szkieletowych, które zanikają na przełomie okresu halsztackiego C i D nie pozwalają przesunąć czasu użytkowania cmentarzyska na lata późniejsze. Kulturowo, cmentarzysko należy do podgrupy częstochowsko-gliwickiej grupy górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej. Szczegółowe wyniki badań archeologicznych w Jankowicach opublikowane zostały w opracowaniu: C.W. Popko, Wyniki badań wykopaliskowych na cmentarzysku kultury łużyckiej w Jankowicach, pow. Chrzanów, Chrzanów 1973 r., natomiast wnioski z analizy antropologicznej szczątków kostnych opracowane są przez pracowników Katedry Antropologii UJ.

Badania w Jankowicach zakończono.